

Právnícké osoby – obecná část (pojem právnícké osoby, znaky, ustavení, vznik, kategorizace, Jednání za právníckou osobu, orgány, péče řádného hospodáře, zrušení a zánik, přeměny, likvidace, opatrovnictví)

1 Pojem právnícké osoby, znaky, ustavení, vznik, kategorizace

Svět právníckých osob je pestrý, složitý a prochází kontinuálním vývojem. Platné právo vychází z duality korporálních a fundačních právní forem (dále

Právnícká osoba je právní konstrukt (juristická fikce), který je nadán právní osobností. Občanský zákoník uvádí, že jde o „organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná“ (§ 20 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dále také „o. z.“). Toto pojetí odpovídá tzv. **teorii fikce**, ke které se o. z. v rámci úpravy právníckých osob přiklonil.

Platí **numerus clausus** právníckých osob, tj. že je dán uzavřený okruh možných druhů právníckých osob (právních forem) a existence právnícké osoby závisí na jejím uznání právní normou. Základní doktrinální rozdělení právníckých osob je na právnícké osoby **soukromého práva a veřejného práva**.

Obecná úprava právníckých osob je obsažena v občanském zákoníku a je subsidiárně použitelná pro postavení obchodních korporací, jakožto i dalších právníckých osob soukromého práva, které jsou upraveny speciálními zákony (zákon o obchodních korporacích, o sdružování v politických stranách a hnutích, o myslivosti atd.).

Pro **právnícké osoby veřejného práva** (obce, kraje, Česká televize) se obecná úprava v o. z. uplatní tehdy, slučuje-li se to s jejich právní povahou (§ 20 odst. 2 o. z.).

1.1 Pojmové a identifikační znaky právnícké osoby

Mezi společné **pojmové znaky** právníckých osob patří:

- **právní osobnost**
- **účel** právnícké osoby
- majetková samostatnost
- minimální organizační struktura (tj. existence statutárního orgánu)

Základními **identifikačními znaky** právnícké osoby jsou:

- **název**
- **sídlo**
- „**národnost**“ právnícké osoby

1.2 Ustavení a vznik právnické osoby

Právnická osoba dvoufázově vzniká (ustavení – vznik) i zaniká (zrušení – zánik). Právnickou osobu lze **ustavit/založit**:

- **zakladatelským právním jednáním** (smlouva, zakladatelská listina; nutná písemná forma – pokud zákon nepředvídá zvláštní formu, např. notářský zápis)
- **zákonem**
- **rozhodnutím orgánu veřejné moci**
- **jiným zákonným způsobem**

Vznik právnické osoby je však vázán až na akt veřejnoprávní povahy – na zápis do veřejného rejstříku. Koncept vzniku právnické osoby je tak ovládán **registračním principem**, tj. jsou-li splněny zákonem stanovené předpoklady, právnická osoba má právo na zápis (svůj vznik).

1.3 Kategorizace právnických osob

Právní teorií byla vymezena kritéria, podle kterých je možné právnické osoby kategorizovat. Právnické osoby lze třídit zejména

- 1) **Dle právního důvodu vzniku a zaměření jejich činnosti** na právnické osoby **soukromého práva** (ustavené projevem vůle soukromé osoby) a právnické osoby **veřejného práva** (zřízené zákonem, správním aktem, či na základě zákona)
- 2) **Dle účelu ustavení** právnických osob na osoby založené za účelem **soukromě prospěšným** (sloužícím soukromému blahu, např. podnikání, správa vlastního majetku, daňová optimalizace, atd.) a za **účelem veřejně prospěšným** (spočívajícím v podpoře obecného blaha; viz § 146 o. z.)
- 3) **Dle charakteristiky faktického základu právnické osoby** na korporace (kterou tvoří společenství osob a vztahy mezi korporací a těmito osobami jsou ovládány tzv. korporální loajalitou) a fundace (k určitému účelu osamostatněný majetek; bez členského principu; dělí se na nadace a nadační fondy); do této „fundační“ kategorie spadají také ústavy.

V občanském zákoníku se právnické osoby třídí na **korporace** (mezi něž patří spolek, společenství vlastníků jednotek, odborová organizace, organizace zaměstnavatelů; patří zde také obchodní korporace, jejichž úpravu obsahuje zákon o obchodních korporacích), **fundace** (nadace a nadační fond) a **ústav**.

2 Jednání za právnickou osobu

Právnická osoba jako organizovaný útvar a –jak je výše zmíněno - právní konstrukt, je nezpůsobilá k vlastnímu právnímu jednání (projevům vůle) Její „rozum“ a „vůli“ odvozujeme od osob fyzických, které právnickou osobu zastupují a za tuto právně jednají.

Právnícká osoba má právní osobnost, tj. způsobilost mít práva a povinnosti, avšak na rozdíl od osoby fyzické není – pro absenci vlastní vůle a rozumu – svéprávná (viz § 20 o. z., zejména pak § 151 odst. 1 o. z.). Za právníckou osobu tak rozhodují a nahrazují její vůli členové jejích orgánů.

Více k povaze právnícké osoby viz např. BERAN, K. a další. *Právní jednání a odpovědnost právníckých osob po rekonstrukci českého soukromého práva*, Wolters Kluwer, 2019.

2.1 Zastoupení členem právnícké osoby

Člen statutárního orgánu je s účinností od 1. 1. 2014 **zástupcem právnícké osoby** (§ 164 odst. 1 o. z.). Občanský zákoník tak příklonem k tzv. fikční teorii právníckých osob upustil od rozlišování přímého jednání právníckých osob (osobní, jednání jménem; jednání člena statutárního orgánu či likvidátora) a nepřímého jednání právnícké osoby (zastoupení; jednání smluvních i zákonných zástupců), která činila právní úprava účinná do roku 2013. Každé jednání za právníckou osobu má tedy **charakter zastoupení**.

V odborné literatuře nepanuje shoda ohledně povahy zastoupení členem statutárního orgánu. Vedou se diskuze, zda se jedná o zastoupení **smluvní, zákonné** či **sui generis** (zastoupení svého druhu). Lze říci, že převládají názory podporující pojetí člena statutárního orgánu právnícké osoby jako jejího **zástupce sui generis**, k němuž se přihlásil také Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 23. 7. 2019, sp. zn. 27 Cdo 4593/2017. V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud uzavřel, že:

„Zastoupení právnícké osoby členem statutárního orgánu je zastoupením svého druhu (sui generis), na něž nedopadá ani úprava smluvního zastoupení (§ 441 až 456 o. z.), ani úprava zastoupení zákonného (§ 457 až 488 o. z.).“

Podle § 164 odst. 1 o. z. může „člen statutárního orgánu zastupovat právníckou osobu **ve všech záležitostech**.“ Zakladatelské právní jednání může tuto působnost člena statutárního orgánu omezit; takové omezení však bude působit jen toliko v rámci vnitřních vztahů osoby, nikoli vůči třetím osobám. V této souvislosti z § 162 odst. 2 plyne, že **zastupuje-li právníckou osobu člen jejího orgánu (voleného i nevolného) způsobem zapsaným do veřejného rejstříku, nelze namítat, že právnícká osoba nepřijala potřebné usnesení, že bylo stíženo vadou, nebo že člen přijaté usnesení porušil**.

Smyslem tohoto ustanovení je ochrana třetích osob, které jednají s členem orgánu právnícké osoby, opírajíce se o zápis ve veřejném rejstříku. Na třetí osoby nelze přenášet důsledky nedodržení vnitřních pravidel právnícké osoby (srovnej také v poměrech úpravy zastupování zaměstnanci § 166 odst. 3).

Působnost statutárního orgánu vymezuje zákon v ustanovení § 163 jako **zbytkovou, tj. zastupuje ve všech věcech, které nejsou svěřeny (zákonem, zakladatelským právním jednáním, rozhodnutím orgánu veřejné moci) jinému orgánu právnícké osoby**.

Právníckou osobu mohou kromě členů statutárního orgánu zastupovat také:

- **členové jiných orgánů právnícké osoby** (§ 162; jejichž jednatelské oprávnění bude vyplývat z veřejného rejstříku),
- **opatrovník** (§ 165 odst. 2; § 486–488)
- **zaměstnanci** (jako zákonní zástupci; rozsah jejich zástupčího oprávnění je omezen tím, jak se obvykle pojí s jejich pracovním zařazením a funkcí) a obdobně **členové právnícké osoby** nebo **členové jiného orgánu nezapsaného do veřejného rejstříku** (§ 166)

- smluvní zástupci (**zmocněnec** viz § 441-449, **prokurista** viz § 450)
- **vedoucí odštěpného závodu** (§ 503 odst. 2)
- **zástupce podnikající právnické osoby** (§ 430) a
- **likvidátor** (§ 193-196).

2.1.1 Způsob zastupování

Podle § 161 o. z. platí, že „**kdo právnickou osobu zastupuje, dá najevo, co ho k tomu opravňuje, kdo za právnickou osobu podepisuje, připojí k jejímu názvu svůj podpis, popřípadě údaj o své funkci či pracovním zařazení.**“ Právní jednání zástupce právnické osoby je této právnické osobě přičitatelné (je jednáním zástupce právnické osoby) tehdy, jedná-li osoba jako zástupce právnické osoby (nikoliv jménem svým), neboť ze zastoupení vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému; není-li však zřejmé, že jednáající osoba jedná jako zástupce, platí, že jedná vlastním jménem (§ 436 odst. 1 o. z., dále viz např. 29 Odo 1620/2006)

Má-li statutární orgán jediného člena, je tento bez dalšího oprávněn osobu **zastupovat ve všech záležitostech**. Má-li statutární orgán více členů, tvoří zásadně kolektivní statutární orgán (výjimka u více jednatelů společnosti s ručením omezeným, viz § 44 odst. 5, § 194 odst. 2 ZOK) a **každý člen zastupuje společnost samostatně** (§ 164 odst. 2 o. z.).

Zakladatelské právní jednání však může určit způsob zastupování členy statutárních orgánů odlišně, např. určit že právnickou osobu musí zastupovat vždy více členů společně (tzv. pravidlo čtyř či více očí), či svěřit zástupčí oprávnění pouze některým členům (např. předsedovi).

K tomu srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2019, sp. zn. 29 Cdo 880/2015 („R 20/2016“). Způsob zastupování může zakladatelské právní jednání modifikovat i dle formy, hodnoty či předmětu jednání, nebo ji vázat k určité funkci (srov. např. rozsudek NS ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 29 Cdo 301/2010). Tyto skutečnosti však musí být vždy seznatelné z veřejného rejstříku.

Ne všechna určení, jak se mají členové statutárního orgánu podílet na jednání za společnost, však také vymezují způsob jejich zastupování. **Způsob zastupování představuje takové určení, jak mají členové jednat za společnost navenek, vůči třetím osobám.** Například nedodržení požadavku většinového souhlasu s uzavřením konkrétní smlouvy bude mít důsledky jen dovnitř právnické osoby. Podepíše-li jednatel, který může za společnost jednat samostatně (§ 164 odst. 2) za společnost významnou smlouvu, aniž by ji projednal s většinou jednatelů v rámci obchodního vedení (§ 195 odst. 1 ZOK) společnost to zaváže. Jednatel však poruší svou povinnost a bude společností odpovídat za škodu, kterou jí tím způsobí (srov. např. usnesení NS ze dne 28. 5. 2015, sp. zn. 29 Cdo 5330/2014).

Podle judikatury Nejvyššího soudu je nepřípustným způsobem zastupování právnické osoby ve smyslu § 164 odst. 2 o. z. společné jednání člena statutárního orgánu a prokuristy, stejně jako člena statutárního orgánu a ředitele. Tento závěr není nicméně přijímán právní praxí jednotně (existuje řada odlišných názorů, které jsou argumentačně podloženy).

Bližší viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. 29 Cdo 387/2016, R 10/2019: „...*společné jednání prokuristy a člena statutárního orgánu není přípustným způsobem zastupování obchodní korporace podle § 164 odst. 2 o. z. a nemůže být zapsáno jako způsob, jakým členové statutárního orgánu jednájí za obchodní korporaci, do obchodního rejstříku podle § 25 odst. 1 písm. g) z. v. r.*“

Nejvyšší soud v rozhodnutí také uzavřel, že: „*právní úprava statutárního orgánu (tj. určení, který z orgánů právnické osoby je statutárním a jak se vytváří), stejně jako úprava způsobu, jakým členové statutárního orgánu právně jednají za právnickou osobu (jak ji zastupují), spadá do kategorie práva týkajícího se postavení osob ve smyslu § 1 odst. 2 o. z.* Jedná se tak o statusové otázky, spadající mezi normy chránící veřejný pořádek. Znamená to, že od této právní úpravy se nelze smluvně odchýlit. Ani tento závěr není přijímán v odborné literatuře jako přesvědčivý.

Diskuse vedený k tématu tzv. „statusových otázek právnických osob“ je jednou z nejživějších a nesložitějších. Zdá se, že se výklad bude nadále vyvíjet a ustalovat. (K tomu blíže např. RONOVSÁ, K., HAVEL, B. Kogentnost úpravy právnických osob a její omezení autonomií vůle, nebo vice versa?. *Obchodněprávní revue*. 2016, č. 2, s. 33-39)

Zároveň je třeba mít na paměti, že judikatorní závěry učiněné u určitého typu právnické osoby (např. s.r.o. tj. kapitálové obchodní společnosti) nelze bez dalšího (bez širší právně teleologické úvahy) dovozovat pro jiné typy právnických osob (např. fundace, ústav, spolek).

Podle § 25 odst. 1 písm. g) zákona o veřejných rejstřících (dále jen „ZVR“) musí být způsob, jakým členové za právnickou osobu jednají, zapsán v obchodním rejstříku (§ 120 o. z.). Platí princip materiální publicity (§ 8 ZVR).

2.1.2 Důsledky nedodržení způsobu zastupování

Jedná-li člen statutárního orgánu v rozporu se způsobem zastupování upraveným v zakladatelském právním jednání (jedná v rozporu/bez zástupčího oprávnění) zpravidla jím zastupovanou právnickou osobu nezaváže (viz usnesení NS ze dne 19. 6. 2014, sp. zn. 29 Cdo 4432/2013). Právnická osoba však může takové jednání podle § 430 o. z. **dodatečně schválit (ratihabovat)**. Viz rozhodnutí NS sp. zn. 27 Cdo 4593/2017:

„Překročí-li člen statutárního orgánu právnické osoby zástupčí oprávnění, anebo zastoupí-li právnickou osobu, ačkoliv k tomu není podle zakladatelského právního jednání oprávněn, může právnická osoba takové jednání dodatečně schválit. Jelikož člen statutárního orgánu není smluvním zástupcem, budou se pravidla pro dodatečné schválení řídit ustanovením § 440 o. z., nikoliv (i) ustanovením § 446 o. z. (výjimku může představovat situace, kdy člen statutárního orgánu bude jednat jako zmocněnec v souladu s § 164 odst. 2 in fine o. z. a překročí plnou moc).“

V této souvislosti Nejvyšší soud také uvedl, že „*nezmocněný jednatel, popř. zmocněnec překračující oprávnění plynoucí z plné moci, jehož jednání zastoupený dodatečně neschválil (§ 33 odst. 1 a 2 o. z.), je ze svého jednání zavázán sám bez ohledu na to, zda jím uzavřená smlouva je platná či nikoliv*“ (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2019, sp. zn. 27 Cdo 4056/2017).

Zde je nutno dodat, že neoprávněný či překračující zástupce je vázán sám jen tehdy, je-li adresát (třetí osoba) v dobré víře v jeho zástupčí oprávnění. Je-li způsob zastupování zapsán ve veřejném rejstříku, nebude jednajícím člen zpravidla vázán sám (princip materiální publicity veřejného rejstříku – absence dobré víry adresáta).

3 Orgány právnické osoby

Dle § 151 odst. 1 o. z. jsou to právě orgány, které právnické osobě vlastním rozhodováním **nahrávají její vůli**. Z hlediska působnosti orgánů právnických osob lze rozlišovat působnost vnitřní (rozhodovací) a působnost vnější (jednatelskou). Vnitřní působností se rozumí interní rozhodování a řízení právnické osoby (u podnikatelů se pravidelně mluví o obchodním vedení). Vnější působností se naproti tomu rozumí právní jednání za právnickou osobu s třetími osobami, tedy projev vůle vůči třetím osobám.

Již samotný § 20 o.z. předpokládá, že právnická osoba bude útvar, který je specificky vnitřně organizován. Právní povaha právnických osob vyžaduje vytvoření jistého vnitřního řádu, jímž se řídí vlastní činnost právnické osoby, umožňuje spravovat majetek a prosazovat zájmy jejich členů.

U konkrétních typů právnických osob se tyto mohou tyto organizační prvky spojovat do jediného organizačního zdroje, či mohou chybět (např. společnost s ručením omezeným s jediným společníkem, který je zároveň jednatelem), případně mohou být rozloženy do relativně demokratických struktur iniciování vzniku, formování a realizace vůle uvnitř právnické osoby i navenek (např. akciová společnost s tisíci drobných akcionářů), popřípadě u některých typů právnických osob mohou být jejich poměry ovlivňovány i zvenku, mimo vnitřní strukturu vlastní právnické osoby (např. nadace či nadační fondy vzniklé na základě závěti).

Pro orgány obsahuje obecná úprava předpoklady (způsobilost) pro výkon funkce (§ 152 a násl. o. z.), dispozitivní pravidla pro usnášení schopnost a rozhodování a další požadavky a modifikace (v o. z., zákoně o obchodních korporacích).

Rozlišujeme:

- statutární orgán, nejvyšší orgán a kontrolní orgán
- jednočlenné (individuální) a kolektivní (§ 152 odst. 1)
- volené, jmenované, jinak sestavované
- „člen orgánu“ x „člen voleného orgánu“

3.1 Přičitatelnost dobré víry právnické osobě

Podle § 151 odst. 2 o. z. platí, že **dobrá víra členů orgánu právnické osoby se přičítá právnické osobě**. Citované ustanovení představuje *lex specialis* k § 436 odst. 2 o. z., podle něhož se právnické osobě/zastoupenému přičítá jak dobrá víra, tak i „**vědomost o určité okolnosti**“. Dobrá (zlá víra/vědomost o určité okolnosti) člena statutárního orgánu bude právnické osobě přičtena vždy, i v případech, kdy ji při daném právním jednání nezastupoval (§ 151 odst. 2 o. z., srov. usnesení NS ze dne 21. 5. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1539/2014: „...*je-li určitá skutečnost známa členovi statutárního orgánu společnosti, je zásadně známa též společnosti*“).

V případě kolektivního statutárního orgánu v zásadě bude stačit dobrá (zlá) víra pouze jednoho z členů orgánu, která infikuje dobrou víru právnické osoby.

Dobrá (zlá) víra některého z členů ostatních orgánů právnické osoby se přičte právnické osobě zásadně pouze tehdy, mohla ovlivnit mechanismus tvorby vůle rozhodujícího orgánu, která byla právnické osobě následně přičtena (srov. např. rozsudek NS ze dne 15. 11. 2017, sp. zn. 29 Cdo 4554/2015).

3.2 Smlouva o výkonu funkce

Vztah mezi členem statutárního orgánu právnické osoby a právnickou osobou se řídí ustanoveními o. z. o příkazu (§ 2430 až § 2444 o. z.). V případě obchodní korporace se uzavření smlouvy o výkonu funkce (59 ZOK) a podpůrně úpravou příkazní smlouvy v o. z. (tzn., že dopadá na otázky smlouvou o výkonu funkce neupravené).

Smlouvy uzavírané se členy orgánů kapitálových obchodních musí být uzavřeny v písemné formě a podléhají souhlasu nejvyššího orgánu, tj. valné hromady [§ 59 odst. 2 ZOK; požadavek souhlasu platí také pro družstva viz § 656 písm. e) ZOK]. Nedostatek takového souhlasu bude znamenat relativní neplatnost smlouvy o výkonu funkce (§ 48 ZOK) a zásadně bezplatnost výkonu funkce (§ 59 odst. 3 ZOK, s výjimkou podle odst. 4).

Ve smlouvě o výkonu funkce lze rovněž – v rozsahu, který není podroben kogentní úpravě zákona (občanského zákoníku, popř. zákona o obchodních korporacích, či jiného zákona) – sjednat, že smlouva o výkonu funkce se řídí zákoníkem práce.

K tomu srovnej zejména rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2018, sp. zn. **31 Cdo 4831/2017**, uveřejněný pod číslem 35/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ve kterém Nejvyšší soud připustil tzv. **souběh funkcí**:

„...Jelikož však výkon funkce člena statutárního orgánu není závislou prací ve smyslu § 2 odst. 1 zákoníku práce, takové ujednání neučiní ze vztahu mezi členem statutárního orgánu a obchodní korporací vztah pracovněprávní. Ani tehdy, „podřídí-li“ se zákoníku práce, nelze člena statutárního orgánu považovat (v rozsahu činností spadajících do působnosti statutárního orgánu) za zaměstnance (§ 6 zákoníku práce) a obchodní korporaci za zaměstnavatele (§ 7 zákoníku práce). Jejich vztah i nadále zůstává vztahem obchodněprávním, jenž se řídí obchodním zákoníkem a dále – v důsledku smluvního ujednání – těmi (v úvahu přicházejícími) ustanoveními zákoníku práce, jejichž použití nebrání kogentní právní normy upravující (především) postavení člena statutárního orgánu obchodní korporace a jeho vztah s obchodní korporací“ (jedná se např. o úpravu vzniku funkce, odměňování či péče řádného hospodáře).

Nejvyšší soud dále uzavřel, že pokud člen statutárního orgánu a obchodní korporace uzavřou vedle smlouvy o výkonu funkce (v níž se neodchýlí od režimu nastaveného § 66 odst. 2 obch. zák.) i souběžnou „manažerskou“ smlouvu na výkon některých činností spadajících do působnosti statutárního orgánu (zpravidla na výkon obchodního vedení), v níž si sjednají režim zákoníku práce, představuje tato manažerská smlouva „dodatek“ ke smlouvě o výkonu funkce a je na ni třeba klást stejné požadavky (co do formy, obsahu i potřeby jejího schválení příslušným orgánem obchodní korporace), jako na samotnou smlouvu o výkonu funkce (srov. také např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. 27 Cdo 1884/2017).

3.3 Právnická osoba jako člen orgánu

Členem voleného orgánu právnické osoby může být také jiná právnická osoba. **Podle § 154 o. z.** platí, že *„je-li členem voleného orgánu právnické osoby jiná právnická osoba, zmocní fyzickou osobu, aby ji v orgánu zastupovala, jinak právnickou osobu zastupuje člen jejího statutárního orgánu.“* V zastoupení této jiné právnické osoby tedy jedná její smluvní (nebo

zákonný; člen jejího statutárního orgánu) zástupce – fyzická osoba, která musí být plně svéprávná (§ 152 odst. 2), nebo člen jejího statutárního orgánu, jako zákoný zástupce.

Právnícká osoba, která bude povolána (§ 152 odst. 2. o. z.) do funkce člena voleného orgánu obchodní korporace, přebírá veškeré povinnosti člena příslušného voleného orgánu. Z uvedeného důvodu je pojmově zavázána vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře podle § 159 o. z. a § 51 a násl. ZOK. Na tuto právníckou osobu se vztahují informační povinnosti podle § 155 odst. 1 o. z. (povinnost oznámit zánik funkce) i podle § 46 odst. 2 (informační povinnost při vstupu do funkce). Na právníckou osobu jako člena voleného orgánu kapitálové společnosti se vztahují rovněž pravidla o střetu zájmů podle § 54 až 57, případně zákaz konkurence podle § 199, § 202 odst. 4, § 441 a 451.

4 Péče řádného hospodáře

Činnost členů statutárního orgánu (popřípadě jiných volených orgánů) lze v nejobecnější rovině charakterizovat jako správu cizích záležitostí mající svůj původ již v římskoprávní fiducii (vztah důvěry). Měřítkem povinnosti řádně vykonávat správu cizího majetku je „řádny“ (pečlivý) hospodář.

Tento požadavek nepřináší až občanský zákoník (**§ 159 odst. 1 o. z.**), nýbrž zde pokračuje v tradici, kterou obnovil v roce 2001 obchodní zákoník ve vztahu k členům orgánu obchodních korporací (§194 odst. 5 obch. zák.). Nicméně obchodní zákoník péči řádného hospodáře nijak blíže nedefinoval a její obsah utvářela judikatura.

Cílem povinnosti péče řádného hospodáře je motivace k zajištění **řádneho, tj. odpovědného a efektivního řízení/výkonu funkcí členů volených orgánů směřujícího ke sledování zvoleného účelu, za současného respektu práv třetích osob.**

Ustanovení **§ 159 o. z.** nastavilo základní – a pro všechny právnícké osoby společný – objektivizující standard péče řádného hospodáře, který klade důraz na plnění povinností členů (statutárních) orgánů právníckých osob (soukromého i veřejného práva).

Je to měřítko, jehož funkce jsou **ochranné** (mají, poskytnou členům volených orgánů dostatečnou jistotu a prostor pro řízení právnícké osoby) a **motivační** (a to zejména ve smyslu negativní motivace, kdy porušení péče řádného hospodáře představuje porušení právní povinnosti, jež zakládá právo na náhradu škody).

Zároveň je ale vytvořen prostor pro zohledňování rozdílů u jednotlivých typů právníckých osob, a to zejména s ohledem na účel, který ve společnosti sehrávají (tj. jiný standart určitě platí v případě správní rady nadačního fondu, jiný u velké akciové společnosti s otevřeným členstvím). Dodržení požadavků standardu péče řádného hospodáře je vždy nutno posuzovat optikou konkrétních okolností, místa a času.

Z § 159 o. z. plyne, že:

(1) *Kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Má se za to, že jedná nedbale, kdo není této péče řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky.*

(2) *Člen voleného orgánu vykonává funkci osobně; to však nebrání tomu, aby člen zmocnil pro jednotlivý případ jiného člena téhož orgánu, aby za něho při jeho neúčasti hlasoval.*

(3) *Nenahradil-li člen voleného orgánu právnické osobě škodu, kterou jí způsobil porušením povinnosti při výkonu funkce, ačkoli byl povinen škodu nahradit, ručí věřiteli právnické osoby za její dluh v rozsahu, v jakém škodu nenahradil, pokud se věřitel plnění na právnické osobě nemůže domoci.*

Péče řádného hospodáře tak zahrnuje **povinnost péče** a **povinnost loajality**. Nad tyto dvě povinnosti se předpokládá existence určitých znalostí, které jsou pro výkon funkce nezbytné a běžné.

Povinnost jednat s péčí řádného hospodáře dopadá na členy voleného orgánu právnických osob, nikoliv na osoby, které členy orgánu obchodní korporace nejsou, tj. společníky nebo zaměstnance - srov. např. rozsudek 29 Cdo 3376/2009 - tím není dotčena povinnost loajality společníků podle § 212 o. z. Týká se členů volených orgánů právnických osob soukromého práva, veřejného práva, ale také zavazuje svěřenského správce při správě svěřenského fondu (§ 1411 o. z.).

4.1 Povinnost loajality

Povinnost loajality znamená „**povinnost věrnosti**“ **zájmům právnické osoby**. Člen statutárního orgánu je povinen jednat v nejlepším zájmu právnické osoby (i tehdy, je-li to v rozporu s jeho zájmy, zájmy jeho blízkých či zájmy některého ze společníků). Jádro povinnosti loajality lze tedy pojmenovat jako zákaz konfliktu zájmů člena a společnosti (srov. např. rozsudek NS ze dne 25. 4. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2695/2018, či ze dne 18. 12. 2018, sen. zn. 27 ICdo 62/2017, či např. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 3325/2016:

„Součástí péče řádného hospodáře je i povinnost nezbytné loajality, tj. povinnost jednatele dát při rozhodování přednost zájmům společnosti před zájmy svými či zájmy třetích osob, včetně zájmů společníka, který jej do funkce jednatele vahou svých hlasů prosadil.“

4.2 Povinnost péče

Povinnost péče vyžaduje, aby člen voleného orgánu jednal s **potřebnými znalostmi a pečlivostí**. Neznamená to však, že musí mít veškeré znalosti a dovednosti, které jsou k plnění povinností vyplývajících z funkce zapotřebí.

„...Člen statutárního orgánu (jednatel) nemusí být vybaven všemi odbornými znalostmi, schopnostmi či dovednostmi, potřebnými pro výkon veškerých činností, spadajících do působnosti statutárního orgánu. Nicméně nemá-li pro zařízení záležitosti spadající do výkonu jeho funkce potřebné odborné znalosti, je povinen zajistit její posouzení osobou, která potřebné znalosti má (tzv. vnější delegace). Při výběru takové osoby musí člen statutárního orgánu (jednatel) postupovat řádně, tj. musí vybírat tak, jak by činila jiná rozumně pečlivá osoba (odpovědnost za výběr). (rozsudek NS ze dne 30. 9. 2019, sp. zn. 27 Cdo 90/2019)

Současně platí, že má-li člen voleného orgánu určité odborné znalosti, schopnosti či dovednosti, je povinen je při výkonu funkce využívat (viz např. rozsudek NS ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006)

4.3 Pravidlo podnikatelského úsudku

Ustanovení § 51 odst. 1 ZOK upravuje pro obchodní korporace v návaznosti na obecné vymezení péče řádného hospodáře zakotvené do § 159 odst. 1 o. z. přináší dílčí **korekci pro právní úpravu obchodních korporací**, a to **pravidlo tzv. podnikatelského úsudku** (tzv. business judgement rule). Pravidlo podnikatelského úsudku vymezuje **rozsah soudního přezkumu**, nikoliv standard chování členů orgánu obchodní korporace.

Jeho podstata není v tom, že by modifikovalo povinnost péče řádného hospodáře, ta stále platí podle § 159 ObčZ, podstata je v tom, že dává jednatelům orgánu možnost „bezpečného přístavu“ (*safe harbour*) tehdy, pokud jednali *lege artis*, bez ohledu na způsobený následek. Pravidlo podnikatelského úsudku tak dává **ochranný štít pro toho, kdo jednal pečlivě a s potřebnými znalostmi – v takovém případě by soudy neměly zásadně ex post hodnotit podstatu jeho rozhodování a jeho důsledky a měly by se spokojit s posouzením, zda proces rozhodování byl řádný.**

V judikatuře Nejvyššího soudu (ve vztahu k obchodním korporacím) je vyjádřen následovně:

„...aby dostal požadavku péče řádného hospodáře, je jednatel společnosti s ručením omezeným povinen jednat při výkonu své funkce (mimo jiné) s potřebnými znalostmi, a tedy i informovaně, tj. při konkrétním rozhodování využít rozumně dostupné (skutkové i právní) informační zdroje a na jejich základě pečlivě zvážit možné výhody i nevýhody (rozpoznatelná rizika) existujících variant podnikatelského rozhodnutí.

Splnění této povinnosti je ovšem nezbytné posuzovat z pohledu ex ante, tj. prizmatem skutečností, které jednatelem byly či při vynaložení příslušné péče (při využití dostupných informačních zdrojů) mohly a měly být známy v okamžiku, v němž dotčená podnikatelská rozhodnutí učinil. Rozhodnutí jednatele nelze posuzovat podle skutečností, které se udály či vyšly najevo teprve ex post, tj. poté, kdy bylo přezkoumávané podnikatelské rozhodnutí učiněno“

*Odpovědnost za výkon funkce člena voleného orgánu obchodní korporace je **odpovědností za úsilí, ne za výsledek jeho činnosti**. Jedná-li s péčí řádného hospodáře, není povinen hradit společnosti škodu, byť by v důsledku takového jednání vznikla (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015 (R 131/2017) či rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 3325/2016)*

*Při posuzování, zda určité jednání jednatele společnosti s ručením omezeným bylo v souladu s požadavkem péče řádného hospodáře, musí soud (mimo jiné) přihlídnout ke všem okolnostem projednávané věci; **zpravidla nelze učinit paušální závěr, podle něhož by určité jednání bylo vždy (per se) v rozporu s péčí řádného hospodáře** (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2016, sp. zn. 29 Cdo 3235/2016, či ze dne 30. 8. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5279/2016*

Podle § 52 odst. 2 ZOK se pro případ sporu, zda člen orgánu obchodní korporace jednal s péčí řádného hospodáře, přenáší **na dotčeného člena důkazní břemeno** (dříve viz § 194 odst. 5 obch. zák.). Člen orgánu nese důkazní břemeno pouze ohledně tvrzení, že v konkrétním případě jednal s péčí řádného hospodáře.

4.4 Důsledky porušení péče řádného hospodáře

Při porušení péče řádného hospodáře vzniká každému členu orgánu **individuálně povinnost k náhradě újmy**, která vznikla v příčinné souvislosti s jejich zaviněným protiprávním jednáním (porušení péče řádného hospodáře) vznikla. (Způsobit újmu však samozřejmě může také chování neporušující povinnost péče řádného hospodáře; za tuto však člen orgánu není odpovědný; viz výše).

Jde primárně o „vnitřní“ vztah mezi právnickou osobu a členem jejího orgánu. Pokud je způsobena újma třetí osobě, odpovídá za ni právnická osoba jako taková.

Poruší-li péči řádného hospodáře více členů orgánu, stíhá je povinnost hradit způsobenou újmu **společně a nerozdílně** (§ 2915 o. z.)

Na důsledky porušení péče řádného hospodáře se uplatní úprava závazků z deliktů v **§ 2894 an. o. z.** V odborné literatuře nepanuje obecná shoda ohledně povahy povinnosti péče řádného hospodáře (zákonná či smluvní povinnost) a od toho odvozených důsledků jejího porušení (subjektivní či objektivní odpovědnost).

5 Zrušení, zánik, přeměny právnické osoby

Obdobná dvoufázovost jako při vzniku právnické osoby je uplatňována i při jejím zániku.

5.1 Zrušení

Právnická osoba se zrušuje (§ 168 o. z.):

a) právním jednáním

Dobrovolné zrušení, např. rozhodnutím nejvyššího orgánu, dohodou všech společníků, právním jednáním jediného společníka)

b) uplynutím doby

Neuveče-li se, na jaký čas se právnická osoba ustavuje, platí, že je ustavena na dobu neurčitou (§ 124). Je-li právnická osoba založena na dobu určitou, pak se uplynutím této doby zrušuje s likvidací dle § 171 písm. a)

c) rozhodnutím orgánu veřejné moci

Má dvojí charakter: sankční (právní režim právnické osoby je v rozporu se zákonem, viz § 172 odst. 1 písm. a) – c); či speciální úprava u spolků, viz § 145) a zrušení na návrh; „soukromoprávní“ (návrh na zrušení z důvodů a za podmínek určených společenskou smlouvou, např. podle § 241 odst. 2 ZOK]

d) dosažením účelu, pro který byla ustavena

Musí se jednat o konkrétní, jednoznačně určitelný okamžik dosažení účelu (problematické). Speciální zákonná úprava naplnění účelu nadace, viz § 321–326. Dosažením účelu se právnická osoba zrušuje s likvidací, viz § 171 písm. b).

e) **z dalších zákonných důvodů (ex lege)**

Závisí na právní formě právnické osoby případně na speciálním typu právnické osoby určité právní formy (např. společenství vlastníků jednotek se zrušuje dnem zániku vlastnického práva ke všem jednotkám v domě, viz § 1215)

Právnická osoba, proti které bylo **zahájeno trestní stíhání, nemůže být do doby jeho pravomocného skončení zrušena.** (§ 32 TOPO)

Pravidelným důsledkem zrušení právnické osoby je její **likvidace**. Obecně se akceptuje zásada přijatá dříve obchodním právem, že **rozhodnutí o vstupu společnosti do likvidace lze revokovat** (§ 170). Nicméně platí, že revokovat rozhodnutí o zrušení právnické osoby s likvidací lze pouze v případě dobrovolného zrušení, ne rozhodnutím orgánu veřejné moci (viz usnesení NS ze dne 28. 2. 2018, sp. zn. 27 Cdo 1135/2017 (R 36/2019)).

Ke zrušení právnické osoby může tedy dojít:

- a) **s právním nástupcem (bez likvidace)** – přeměnou právnické osoby, tj. fúzí, změnou právní formy, či rozdělením právnické osoby
- b) **bez právního nástupce (s likvidací)** - viz níže

Z judikatury k úpravě zrušení právnické osoby (obchodní korporace):

„Soud může obchodní korporaci s odkazem na § 93 písm. b) z. o. k. zrušit jen tehdy, není-li objektivně schopna vykonávat svoji činnost (a v důsledku toho plnit svůj účel), nikoli jen proto, že svoji činnost nevykonává.“ (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2019, sp. zn. 27 Cdo 4030/2017)

„Ustanovení § 93 z. o. k. umožňuje podat návrh na zahájení řízení (vedle státních zastupitelství) toliko osobám, jimž svědčí právní zájem na zrušení obchodní korporace. Právní zájem přitom předpokládá, že zrušení obchodní korporace se přímo dotýká právního postavení této osoby, tj. jejích práv a povinností vyplývajících z hmotného práva. Pouhý "morální", "majetkový" nebo jiný "neprávní" zájem na zrušení společnosti nepostačuje.“ (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2019, sp. zn. 27 Cdo 3483/2017)

5.2 Zánik

Okamžik, kdy právnická osoba přestane být subjektem práva.

Právnická osoba zapsaná do veřejného rejstříku, **zaniká dnem výmazu z veřejného rejstříku** (§ 185 o. z.)

Právnická osoba, která nepodléhá zápisu, zaniká **skončením likvidace.** (§ 186 o. z.)

Zjistí-li se neznámý majetek právnické osoby po jejím výmazu z veřejného rejstříku, nebo objeví-li se jiný zájem hodný právní ochrany, soud na návrh toho, kdo osvědčí právní zájem, zruší výmaz právnické osoby, rozhodne o její likvidaci a jmenuje likvidátora.

Návrh na výmaz podává **likvidátor** po skončení likvidace. Je-li však právnická osoba vymazávána z příslušného veřejného rejstříku poté, co byla zrušena bez likvidace (byl-li osvědčen úpadek právnické osoby, zrušuje se bez likvidace zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení, nebo zrušením konkursu proto, že majetek je zcela nepostačující), podává návrh na její výmaz z rejstříku za ní **statutární orgán**.

5.3 Přeměny právnických osob

Ke zrušení právnické osoby s právním nástupcem (bez likvidace) může také dojít v rámci **přeměn** právnických osob, které mají charakter univerzální sukcese.

Přeměnami se rozumí:

- **fúze** (sloučení nebo splynutí nejméně dvou právnických osob, § 178 o. z.)
- **rozdělení** (rozštěpení, rozštěpení sloučením, odstěpení; § 179 o. z.)
- **změna právní formy** (tzv. transformace; právnická osoba se neruší ani nezaniká, pouze se mění její vnitřní poměry).

Přeměny právnických osob jsou účinné ode dne zápisu do příslušného rejstříku

6 Likvidace, opatrovnictví právnické osoby

6.1 Likvidace právnické osoby

Jedná se o zákonem stanovený postup pro vypořádání majetku (likvidační podstaty), viz §187 o.z. Účelem **likvidace** je **vypořádat majetek zrušené právnické osoby, vyrovnat dluhy věřitelům a naložit s likvidačním zůstatkem** podle zákona.

Právní úprava likvidace je postavena na obecné úpravě obsažené v občanském zákoníku. Pro jednotlivé právnické osoby (jednotlivé právní formy) jsou některé otázky likvidace speciálně upraveny ještě i v ustanoveních týkajících se přímo jich (např. pro spolky, nadace, nadační fondy či ústavy).

Specifika úpravy likvidace nalezneme také v jiných právních předpisech, věnujících se např. obchodním korporacím či státnímu podniku. Například při zrušení obchodní korporace s likvidací má každý společník právo na podíl na likvidačním zůstatku (§ 37 odst. 1 ZOK), podrobněji je toto právo upraveno u akciové společnosti tak, že právo na podíl na likvidačním zůstatku u akciové společnosti je samostatně převoditelné ode dne, kdy společnost vstoupila do likvidace, ledaže stanovy určí jinak (§ 549 odst. 1 ZOK).

Do likvidace právnická osoba vstupuje (kromě situací, kdy je zrušena) také tehdy, jestliže byla soudem prohlášena za neplatnou.

Bez likvidace se právnická osoba zrušuje dále, jestliže tak stanoví zákon, došlo-li k jejímu zrušení zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení nebo zrušením konkursu proto, že majetek je zcela nepostačující a zároveň neobjeví-li se po skončení insolvenčního řízení nějaký

majetek. Bez likvidace se kromě přeměn zrušují také příspěvkové organizace (podle zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů) či dle § 1216 společenství vlastníků jednotek.

Se vstupem právnické osoby do likvidace se pojí povinnost zveřejnění této skutečnosti ve veřejném rejstříku (dodatek „v likvidaci“ k názvu právnické osoby).

6.1.1 Likvidátor

Likvidátor je orgánem právnické osoby, což vyplývá jednak z jeho postavení a působnosti (§ 193, 196, § 198–207), jednak i z výslovného znění zákona, jenž pro případ, že je povoláno několik likvidátorů, stanoví, že tvoří „kolektivní orgán“ (§ 190).

Likvidátor nabývá **působnosti statuárního orgánu** okamžikem svého povolání. Za řádný výkon funkce odpovídá stejně jako člen statuárního orgánu (§ 193). Likvidátor je tedy povinen vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře (§ 159).

U obchodních korporací platí i pro likvidátora coby volený orgán obchodní korporace ustanovení o smlouvě o výkonu funkce (§ 59 ZOK).

Je povolán (§ 152 o. z.) do funkce **příslušným orgánem právnické osoby** při vstupu do likvidace (§ 189), například nejvyšším orgánem – valnou hromadou u společnosti s ručením omezeným či akciové společnosti, resp. členskou schůzí u družstva, správní radou u nadace, nadačního fondu či ústavu; jiným příslušným orgánem například u spolku či statuárním orgánem u veřejné obchodní společnosti nebo komanditní společnosti.

Nelze-li orgán příslušný k povolání likvidátora pro určitou právní formu právnické osoby určit ze zákona ani ze speciálního právního předpisu a ani zakladatelské právní jednání (stanovy, resp. smlouva), je tímto povolávajícím orgánem statuární orgán právnické osoby.

Nedošlo-li k tzv. dobrovolnému povolání likvidátora orgánem právnické osoby dle § 189, **jmenuje likvidátora právnické osobě soud**. Likvidátorem může být jen osoba způsobilá být členem statuárního orgánu a jeho odměnu a způsob její výplaty určí ten, kdo jej povolal (§ 195).

Po vstupu právnické osoby do likvidace není nikdo oprávněn jednat mimo rozsah stanovený v § 196, podle nějž činnost likvidátora může sledovat jen účel, jaký odpovídá povaze a cíli likvidace.

Vypořádání majetku zrušené právnické osoby se děje jeho **zpeněžením**.

Likvidace končí použitím likvidačního zůstatku, převzetím likvidační podstaty věřiteli nebo jejím odmítnutím (§ 207). Likvidátor podá do třiceti dnů od skončení likvidace návrh na výmaz z veřejného rejstříku.

6.2 Opatrovnictví právnické osoby

Podle § 165 odst. 1 platí, že pokud statuární orgán právnické osoby nemá dostatečný počet členů potřebný k rozhodování, a pokud žádná osoba, která má právní zájem, návrh na jmenování chybějících členů statuárního orgánu právnické osoby nepodá, může soud, a to i bez návrhu, **jmenovat právnické osobě opatrovník**. Zvláštní úprava situací nedostatečně obsazených statuárních orgánů je obsažena v zákoně o obchodních korporacích, v úpravě s. r. o., a. s. a družstev (viz § 198 odst. 3 ZOK, § 443 ZOK, případně § 713 ZOK)

Za podmínek stanovených v **odstavci 2** může soud právnické osobě jmenovat opatrovníka, existuje-li na straně člena statutárního orgánu skutečnost, která zakládá **rozpor jeho zájmů se zájmy právnické osoby**. Ustanovení § 165 odst. 2 přitom dopadá toliko na situace, kdy konflikt zájmů nastává na straně člena statutárního orgánu právnické osoby, nikoliv na případy, kdy nastane konflikt zájmů na straně člena jiného voleného orgánu právnické osoby.

Zvláštní pravidla pro jednání v konfliktu zájmů jsou upravena v zákoně o obchodních korporacích (viz § 54–57 ZOK). Dozví-li se člen orgánu obchodní korporace, že může při výkonu jeho funkce dojít ke střetu jeho zájmu se zájmem obchodní korporace, informuje o tom bez zbytečného odkladu ostatní členy orgánu, jehož je členem, a kontrolní orgán, byl-li zřízen, jinak nejvyšší orgán obchodní korporace (§ 54 odst. 1 ZOK)

Nejvyšší soud k výkladu ustanovení § 165 odst. 2 uzavřel, že:

*„Při výkladu § 165 odst. 2 o. z. je nezbytné mít na zřeteli, že jmenování opatrovníka představuje zásah soudu do vnitřních poměrů právnické osoby, který je **krajním řešením (ultima ratio)**, k němuž je na místě přikročit až tehdy, není-li možné důsledky rozporu mezi zájmy člena statutárního orgánu a právnické osoby překlenout jinak (zůstala-li by jinak právnická osoba bez zástupce oprávněného za ni právně jednat).*

Úkolem opatrovníka jmenovaného podle § 165 odst. 2 o. z. je zastupovat právnickou osobu v rozsahu, v němž tak nemohou činit – pro rozpor v zájmech – členové jejího statutárního orgánu (viz § 437 o. z.). Jakmile jsou tato právní jednání učiněna, popř. je jmenován či zvolen nový člen statutárního orgánu, jenž není ve střetu zájmů a může právnickou osobu zastupovat bez omezení, popř. střet zájmů odpadne z jiného důvodu (např. v případě obchodních korporací je vyřešen postupem podle § 54 a násl. z. o. k.), odpadá důvod, pro který byl kolizní opatrovník právnické osobě jmenován; jeho funkce proto bez dalšího (ex lege) zaniká.

Je-li zde jiný člen orgánu, který je oprávněn za právnickou osobu jednat (ať již jde o člena statutárního orgánu či o likvidátora – viz § 193 věta první o. z.), nelze opatrovníka podle § 165 odst. 2 o. z. jmenovat. (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2019, sp. zn. 27 Cdo 1382/2019)

Opatrovník právnické osoby je dále upraven v ustanoveních **§ 457–464 a § 486–488**. Z § 457 plyne, že opatrovnictví sleduje ochranu zájmů zastoupené právnické osoby a naplňování jejích práv. Ustanovení § 460 následně reflektuje potenciální konflikt zájmů mezi opatrovníkem právnické osoby a právnickou osobou. V takovém případě jmenuje soud zastoupené právnické osobě kolizního opatrovníka.

Podle § 486 o. z. **jmenuje soud opatrovníka právnické osobě, která to potřebuje, aby mohly být spravovány její záležitosti nebo aby mohla být hájena její práva.**

Zákon dále stanoví, že předpoklady pro výkon funkce opatrovníka jsou stejné jako pro fyzické osoby působící ve funkcích statutárních orgánů právnických osob. Obdobně pro opatrovníka platí ustanovení o právech a povinnostech člena statutárního orgánu.

7 Úkoly:

1) Vyhledejte v občanském zákoníku a v zákoně o obchodních korporacích, u jednotlivých typů právnických osob, zda je u některé z nich stanoven zvláštní požadavek ohledně formy zakladatelského právního jednání.

- 2) *Prostudujte libovolnou právnickou osobu ve veřejném rejstříku – obchodním/nadačním/spolkovém (or. justice.cz). Zjistěte, jaké dokumenty jsou obsahem sbírky listin. Pokuste se vyhledat společnosti, ve kterých je společnost ČEZ, a. s., v angažmá.*
- 3) *Zjistěte, zda spolek, nadace a nadační fond mohou podnikat (příp. za jakých podmínek).*
- 4) *Prostudujte právní úpravu orgánů u jednotlivých právnických osob v OZ a ZOK. Zkuste zjistit, zda se nějak liší orgány některé z právnických osob veřejného práva (např. veřejné vysoké školy), které jsou upravených speciálními zákony (např. zákonem o vysokých školách, zákonem o obcích, o krajích, atd.)*
- 5) *Pomocí elektronických databází najděte rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015, týkající se péče řádného hospodáře a nastudujte jej.*
- 6) *Prostudujte § 178 a § 179 občanského zákoníku a zkuste si nakreslit možné formy fází rozdělení právnických osob.*

8 Seznam použité literatury:

- 1) LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654) : komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. Velké komentáře.
- 2) RONOVSÁ, K.; DOBROVOLNÁ, E.; LAVICKÝ, P. *Úvod do soukromého práva. Obecná část*. 1. vyd. Brno, Česká společnost pro civilní právo procesní, 2017.
- 3) MELZER, F.; TÉGL, P. *Občanský zákoník: velký komentář*. Svazek I. (§ 1-117). Praha: Leges, 2013.
- 4) MELZER, F.; TÉGL, P. *Občanský zákoník: velký komentář*. Svazek III. (§ 419-654). Praha: Leges, 2013.
- 5) BERAN, K.; ČECH, P.; DVOŘÁK, B. et al. *Právní jednání a odpovědnost právnických osob po rekonstrukci českého soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2018.
- 6) NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, Lucie. *Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob*. Praha: Wolters Kluwer, 2019.
- 7) RONOVSÁ, K. *Nové české nadační právo v evropském srovnání*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012.

8.1 Odkazy na zajímavé články:

- 1) ELIÁŠ, K. K pojetí dispozitivního práva v občanském zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2015, č. 9, s. 13. In: Beck-online.
- 2) HAVEL, B. Komercializace právnických osob (k použitelnosti pravidla podnikatelského úsudku nejen ve světě fundací). *Právník*, č.11, roč. 2015, s. 950.
- 3) HAVEL, B.; RONOVSÁ, K. Nadační fond v realitě nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. C.H.Beck, 2014, č. 3, s. 82.
- 4) HURDÍK, J. Kogentnost a dispozitivnost ustanovení nového občanského zákoníku o právnických osobách. Ke vzájemné použitelnosti ustanovení o nadacích a nadačních fondech. *Právní rozhledy*. 2014, č. 7, s. 232, C. H. Beck.

- 5) RONOVSÁ, K., HAVEL, B. Kogentnost úpravy právnických osob a její omezení autonomií vůle, nebo vice versa? *Obchodněprávní revue*. 2016, č. 2, s. 33-39. Nakladatelství C. H. Beck.
- 6) RONOVSÁ, K., HAVEL, B. Povaha a pravidla výkladu (nejen) zakladatelských právních jednání soukromých korporací. *Právní rozhledy*, 2016, č. 18, s. 611-615.
- 7) ČECH, P. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality. *Právní rádce*. 2007, č. 3, s. 4 – 16.
- 8) NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, Lucie. Odpovědnost za jednání s péčí řádného hospodáře z pohledu teorií právnických osob. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2/2020, s. 247.

8.2 Seznam související judikatury (pro zájemce):

8.2.1 Jednání za právnickou osobu:

- 1) rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2019, sp. zn. 27 Cdo 4593/2017
- 2) usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2019, sp. zn. 29 Cdo 880/2015 („R 20/2016“)
- 3) rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 29 Cdo 301/2010
- 4) usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2015, sp. zn. 29 Cdo 5330/2014
- 5) usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. 29 Cdo 387/2016, („R 10/2019“)
- 6) usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2014, sp. zn. 29 Cdo 4432/2013

8.2.2 Orgány právnické osoby:

- 7) usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1539/2014
- 8) rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2017, sp. zn. 29 Cdo 4554/2015
- 9) rozsudek velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2018, sp. zn. 31 Cdo 4831/2017 („R 35/2019“)
- 10) rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. 27 Cdo 1884/2017

8.2.3 Péče řádného hospodáře:

- 11) rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3376/2009
- 12) rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2695/2018
- 13) rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2019, sp. zn. 27 Cdo 90/2019
- 14) rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006
- 15) rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015 („R 131/2017“)
- 16) usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2016, sp. zn. 29 Cdo 3235/2016

8.2.4 Zrušení právnické osoby:

- 17) usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2018, sp. zn. 27 Cdo 1135/2017 (R 36/2019)
- 18) usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2019, sp. zn. 27 Cdo 4030/2017

19) usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2019, sp. zn. 27 Cdo 3483/2017

8.2.5 Opatrovnictví právnické osoby:

20) usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2019, sp. zn. 27 Cdo 1382/2019